

מדינת ישראל
משרד החינוך
האגף לחינוך מבוגרים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : חורף תשפ"ב, 2022
היקף הבחינה : 2 יח"ל
מספר שאלון : 990202

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

תקשורת – שתי יחידות לימוד

מחונן

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון : $40 = (4 \times 10)$ נקודות

פרק שני : $40 = (4 \times 10)$ נקודות

פרק שלישי : $10 = (2 \times 5)$ נקודות

פרק רביעי : $10 = (2 \times 5)$ נקודות

סה"כ 100 נקודות.

ג. מלאו את הפרטים הבאים :

פרטי מרכז ההשכלה :	פרטי הנבחן :										
שם המוסד : _____	מספר הנבחן ברשימה : _____										
שם מרכז הבחינה : _____	שם משפחה + פרטי : _____										
	ת.ז. <table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>										
	שם המעריך : _____										
	ציון הבחינה : _____										

בהצלחה!

פרק ראשון (40 נקודות)

יש לענות על **ארבע שאלות** מבין השאלות 1-5. כל תשובה נכונה – 10 נקודות.

בשיא מגפת הקורונה השתמשה המדינה בטכנולוגיה של איכוני שב"כ, שבעזרתה היה אפשר לאתר חולי קורונה בעזרת הטלפונים הסלולריים שלהם. אזרחים רבים התקוממו נגד השיטה בטענה שהיא פוגעת בפרטיות ובצנעת הפרט שלהם. המדינה, לעומתם, טענה שיש מצב חירום וצריך לאתר חולים ולבודד אותם כדי למנוע את התפשטות המגפה.

1. א. הסבירו מהי "צנעת הפרט" שלזכותה טענו המתנגדים לאיכון. (5 נק')

"צנעת הפרט" מתייחסת לזכותו של כל אדם בחברה להימנע מחשיפת מידע אישי על חייו, גופו ומעשיו לעיני הציבור, ולכל מי שהוא אינו מעוניין לחשוף מידע מסוג זה בפניו.

ב. ציינו והסבירו מקרה נוסף שבו יש להפעיל את חוק "צנעת הפרט". (5 נק')

לבודקים: לקבל כל מקרה שמביא הכותב ושהוא רלוונטי להדגמת צנעת הפרט: פרסום תמונה שלו ללא הסכמתו, כתובתו וכו'.

2. האם, לדעתכם, המדינה הייתה צריכה להישמע למחאת המתנגדים ולעצור את האיכון הסלולרי? נמקו. (10 נק')

לבודקים: יש לקבל כל דעה בתנאי שהיא מנומקת היטב. אפשר לקבל תשובות באמצעות דוגמאות.

3. א. הסבירו מהו "צו איסור פרסום". (5 נק')

נועד למנוע פגיעה בחקירת משטרה או אחרת, או פגיעה בשמו הטוב של אדם. צו איסור פרסום הוא אוטומטי כאשר מדובר בקטין שהוא חשוד, נאשם או נפגע מעבירה.

ב. האם בעידן האינטרנט אפשר לאכוף צו זה? (5 נק')

כמעט אין אפשרות לאכוף צו איסור פרסום באינטרנט. מה שנאסר בישראל, למשל, יכול להתפרסם באתרים בחו"ל כי עליהם אי אפשר לאסור. כך מגיעות ידיעות חסויות אלינו למרות האיסור. כאשר מדובר באתרי אינטרנט גדולים במיוחד אפשר לאכוף עליהם צו זה אבל לא על פרסום מטעמים של אנשים פרטיים.

4. הסבירו מה ההבדל בין תקשורת בדמוקרטיה לבין תקשורת בדיקטטורה. (10 נק')
התקשורת בדמוקרטיה, פרט להיותה מדווחת על אירועים, היא גם מפרשת אותם ולכן פתוחה לדעות שונות. נוסף לכך התקשורת בדמוקרטיה היא גם חוקרת וחושפת שחיתויות ואירועים לא תקינים אחרים. כלומר היא משמשת גם כלי של פיקוח ובקרה על השלטון ויש לה השפעה רבה עליו על העם. בדיקטטורה התקשורת תמיד משמשת "שופר" של המנהיגות ומשמיעה לציבור רק מה שהשלטון מעוניין בו. אין לה כוח לבקר את השלטון לפקח עליו וגם לא לגרום לשינוי במדינה.

5. ציינו והסבירו שני תפקידים של התקשורת במערכת הבחירות לכנסת. (10 נק')
סיקור/מידע שימושי: מתי הבחירות, קלפיות, סימני פתקים, ועוד.
פרשנות: מצע המפלגות, דעות של המועמדים, ועוד.
גיוס ושכנוע: תעמולה.

פרק שני (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין השאלות 6-11. כל תשובה נכונה - 10 נקודות.

6. קריטריונים של חדשות

- א. ציינו והסבירו שני קריטריונים של חדשות. (6 נק')
- הפתעה, אירוע גדול (סף עוצמה) בהירות וחד-משמעיות (עליית מחירים, תאונה) משמעות חברתית מקומית או זרה (ישראלים שנספו בחו"ל...), התאמה לציפיות (אירוע הגיוני, צלחת מעופפת = לא הגיוני), המשכיות (מעקב אחרי התפתחות או תוצאות של האירוע), קשור לבני אדם (תרופה חדשה למחלה סופנית...), שליליות (מושכת תשומת לב, לא שגרתית: בניין קורס).
- *קריטריונים נוספים יתקבלו.
- ב. הביאו שתי דוגמאות לחדשות שיש בהן קריטריונים כאלה. (4 נק')
- ראו דוגמאות אפשריות בתשובה לסעיף א'.

7. אתיקה עיתונאית

- א. הסבירו את המושג "אתיקה עיתונאית". (5 נק')
- כללי מקצוע העיתונות: מה נכון ומותר ומה לא נכון ואסור לעיתונאי לעשות במסגרת עבודתו.
- ב. הסבירו מהי "הצלבת מידע" ומדוע היא חשובה. (5 נק')
- שיטת עבודה של עיתונאים. הם בודקים ומאמתים כל מידע המתקבל ממקור אחד בעזרת מקורות אחרים. ככול שהמידע רגיש יותר, נדרשת הצלבה מידע מעמיקה יותר כדי למנוע פרסום שגוי והסתכנות בתביעות.

8. תפקידי תקשורת המונים

- א. ציינו והסבירו שני תפקידים של תקשורת המונים. (6 נק')
- הסבר של שניים מהתפקידים: סיקור ופיקוח, תיאום וקישור, העברת תרבות ומסורת (המשכיות), בידור, גיוס ושכנוע.
- ב. ציינו שם של תוכנית טלוויזיה שמייצגת כל אחד מהתפקידים שציינתם. (4 נק')
- סיקור - חדשות, פרשנות - יציע העיתונות, העברת תרבות - קבלת שבת, בידור - האח הגדול, גיוס - פרסומות.
- *דוגמאות אחרות יתקבלו.

9. חמשת המ"מים של התקשורת

לפניכם ידיעה קצרה, קראו אותה בעיון וענו על השאלות: דובר המשטרה מוסר כי בשעות הלילה המאוחרות דקר גבר את אשתו למוות בביתם שבירושלים. כתבנו, שהגיע למקום הרצח, שמע מפי השכנים שבין בני הזוג התקיים סכסוך קשה וממושך. המשטרה עורכת מצוד אחר הבעל שנמלט מזירת האירוע.

א. מהם חמשת המ"מים של התקשורת? (5 נק')

מי = מי הדמויות: גבר, אשתו

מה = מה קרה: גבר דקר את אשתו

מתי קרה = מאוחר בלילה

מקום = היכן קרה: בביתם בירושלים

מדוע קרה = סכסוך ביניהם

ב. איך מופיע כל אחד מהם בידיעה? (5 נק')

(ראו תשובה בסעיף א')

10. תקשורת בין אישית

א. ציינו והסבירו שני סוגים של "רעש" בתקשורת. (5 נק')

שניים מהסוגים: רעש חיצוני - רעש אמיתי שמפריע לשמיעה; רעש פנימי - כאשר האדם אינו מתקשר מסיבות אישיות; רעש לשוני - אין הבנה של השפה; רעש תרבותי - חוסר הבנה של מנהגי תרבות בין המתקשרים.

ב. הביאו דוגמה לכל סוג של "רעש" שציינתם. (5 נק')

צפירת אמבולנס = חיצוני; עייפות, חוסר ריכוז = פנימי; לשוני = דוברים שפות שונות; תרבותי = דיבור על עניינים אישיים אינו מקובל בכל התרבויות.

11. מהפכות בתקשורת

ציינו והסבירו שתי השפעות של המצאת הדפוס של האנושות. (10 נק')

- תפוצת רבה וזולה של ספרים, שגרמה לעלייה משמעותית במספר יודעי קרוא וכתוב.
- השכלה נרחבת לכל האוכלוסייה, כולל למעמדות הנמוכים – האיכרים.
- ירידה בכוחה של הכנסייה: היה אפשר לקרוא בכתבי הקודש שהודפסו, ולא היה צורך בתיווכה של הכנסייה.
- הופעת העיתונות
- התפתחות המדע
- שחרור מאמונות טפלות ועוד...

פרק שלישי (10 נקודות)

יש להשיב על חמש שאלות מבין השאלות 12-19.
הקיפו במעגל את התשובה הנכונה – "נכון" או "לא נכון".
כל תשובה נכונה - 2 נקודות.

נכון / לא נכון

12. נמען הוא זה שמעביר את המסר בתקשורת בין אישית.

נכון / לא נכון

13. שימוש בסיסמה הוא אחת הטכניקות של שכנוע.

נכון / לא נכון

14. גיוס סמוי וגיוס גלוי הם חלק מתפקידי התקשורת.

נכון / לא נכון

15. עיתונאי אינו מתחייב ל"חיסיון עיתונאי".

נכון / לא נכון

16. על אירוע שהוא "עניין ציבורי" צריך לדווח.

נכון / לא נכון

17. אסור אף פעם להגביל את חופש הביטוי.

נכון / לא נכון

18. השימוש באינטרנט מחליש את מעמדה של העיתונות הכתובה.

נכון / לא נכון

19. בתעמולת בחירות מנסים לשכנע את הקהל לקנות מוצרים.

פרק רביעי (10 נקודות)

יש לענות על **חמש שאלות** מבין השאלות 20-27.
סמנו את התשובה הנכונה ביותר. כל תשובה נכונה 2 נקודות.

20. "פענוח" הוא מושג ששייך:

- א. למשטרת ישראל
- ב. לאתיקה עיתונאית
- ג. לתקשורת בין-אישית

21. "בידור" הוא אחד מהתפקידים של:

- א. אירוע מדיה
- ב. תקשורת המונים
- ג. תעמולת בחירות

22. תפקידו של "חוק לשון הרע" הוא:

- א. להגן על אנשים מפרסומים שפוגעים בשמם הטוב
- ב. להגן על סודות מדינה
- ג. להגן על עיתונאים מפני אלימות

23. "כלב השמירה של הדמוקרטיה" הוא כינוי:

- א. לתקשורת שלוחמת בשחיתויות
- ב. לכלבים לגילוי סמים שמאומנים במשטרה
- ג. לשר לביטחון פנים ששומר על האזרחים

24. "קריטריונים לחדשות" יכולים להיות:

- א. מחקר היסטורי חדש
- ב. הפתעה וגורם השליליות
- ג. טיול של עובדי עירייה

25. במדינה דיקטטורית:

- א. יש תקשורת חופשית
- ב. אין תקשורת חופשית
- ג. אין תקשורת בכלל

26. המושג "מעניין את הציבור" מתייחס ל:

- א. פרסום גירושים של שחקן ידוע
- ב. פרסום מצבו הבריאותי של ראש הממשלה
- ג. פרסום של תוצאות הבחירות בארצות הברית

27. קהל של תקשורת המונים הוא:

- א. קהל שהולך למשחקי כדורגל
- ב. קהל שהולך להפגנות
- ג. קהל שיושב בבית וצופה בטלוויזיה

בהצלחה!